

participum suorum peccata dimittit : eorum autem qui non sunt ejus participes, tenet. Ideo postea quam dixit : « Accipite Spiritum sanctum » : hoc continuo de peccatorum remissione ac detentione subjecit.

V. « Thomas autem, unus ex duodecim, qui dicitur » Didymus, non erat cum eis quando venit Jesus : dixerunt ergo ei alii discipuli : Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis : Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum meam in latus ejus, non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli ejus intus, et Thomas cum eis : venit Jesus januis clausis, et stetit in medio, et dixit : Pax vobis. Deinde dicit Thomæ : Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte in latus meum ; et noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, et dixit ei : Dominus meus et Deus meus¹. Videbat tangebaturque hominem, et confitebatur Deum, quem non videbat neque tangebatur : sed per hoc quod videbat atque tangebatur, illud jam remota dubitatione credebatur, « Dicit ei Jesus : Quia vidisti me, » credidisti². » Non ait, tetigisti me, sed « vidisti me » : quoniam generalis quodammodo sensus est visus. Nam et per alios quatuor sensus nominari solet : velut cum dicimus : Audi et vide quam bene sonet, olfac et vide quam bene oleat, gusta et vide quam bene sapiat, tange et vide quam bene caleat. Ubique sonuit, Vide, cum visus proprie non negetur ad oculos pertinere. Unde et hic ipse Dominus : « Infer, inquit, digitum tuum huc, et vide manus meas » : quid aliud ait, quam tange et vide? Nec tamen oculos ille habebat in digito. Ergo sive intuendo, sive etiam tangendo, « Quia vidisti me, inquit, » credidisti. » Quamvis dici possit non ausum fuisse Dis-

¹ Joan. xx, 24-28. — ² Ibid. 29

cipulum tangere, cum se offerret ille tangendum : non enim scriptum est, Et tetigit Thomas. Sed sive aspiciendo tantum, sive etiam tangendo viderit et crediderit, illud quod sequitur, magis gentium fidem prædicat atque commendat, « Beati qui non viderunt, et crediderunt. » Præteriti temporis usus est verbis, tanquam ille qui quod erat futurum, in sua noverat prædestinatione jam factum. Sed jam sermo iste a prolixitate cohibendus est : donabit Dominus, ut de his quæ restant, alias disputemus.

TRACTATUS CXXII.

De eo quod sequitur, *Multa quidem et alia signa fecit Jesus* : usque ad id, *Et cum tanti essent, non est scissum rete.*

I. Post narrationem rei gestæ, in qua Thomas Discipulus oblatis sibi tangendis in Christi carne vulnerum locis, vidit quod credere nolebat, et credidit, interponit hæc evangelita Joannes, et dicit : « Multa quidem » et alia signa fecit Jesus in conspectu Discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, ut credatis quia Jesus est Christus Filius Dei, et ut credentes vitam habeatis in nomine ejus¹. » Hoc capitulum velut libri hujus indicat finem : sed narratur hic deinde quemadmodum se manifestaverit Dominus ad mare Tiberiadis, et in captura piscium commendaverit Ecclesiæ sacramentum, qualis futura est ultima

¹ Joan. xx, 30, 31.

resurrectione mortuorum. Ad hoc itaque commendandum valere arbitror, quod tanquam finis interpositus est libri, quod esset etiam secuturæ narrationis quasi procemium, quod ei quodammodo faceret eminentiorem locum, quæ narratio incipit ita. « Postea manifestavit se iterum Jesus » ad mare Tiberiadis, manifestavit autem sic: Erant simul Simon Petrus et Thomas qui dicitur Didymus, et Nathanaël qui erat a Cana Galilææ, et filii Zebedæi, et alii ex Discipulis ejus duo: dicit eis Simon Petrus, » Vado piscari. Dicunt ei, Venimus et nos tecum¹. »

II. Quæri solet de hac piscatione Discipulorum, cur redierint Petrus et filii Zebedæi ad id quod fuerunt prius quam a Domino vocarentur: erant enim piscatores quando eis dixit: « Venite post me et faciam vos piscatores hominum². » Tunc eum quippe illi secuti sunt, ut magisterio ejus relictis omnibus adhærerent: in tantum ut cum ab eo dives ille tristis abscederet, cui dixerat: « Vade, vende quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo, et veni, sequere me³, » diceret ei Petrus: « Ecce nos dimisimus omnia, et secuti sumus te. » Quid est ergo quod nunc quasi Apostolatu relicto fiunt quod fuerunt, et quod dimiserant repetunt, tanquam oblitum quod audierant: « Nemo ponens manum super aratrum, et respiciens retro, aptus est regno cælorum⁴? » Quod si fecissent defuncto Jesu prius quam resurrexisset a mortuis: (quod quidem non poterant, quoniam dies quo crucifixus est totos eos tenebat attentos, usque ad ejus sepulturam, quæ ante vesperam facta est: sequens autem dies erat sabbati, quando eis morem patrium servantibus, operari utique non licebat: tertio vero die Dominus resurrexit, eosque revocavit ad spem quam de illo non

¹ Joan. xxi, 1-3. — ² Matth. iv, 19. — ³ Id. xix, 21, etc. — ⁴ Luc. ix, 62.

habere jam cœperant:) tamen si tunc fecissent, putaremus eos illa, quæ animos eorum occupaverat, desperatione fecisse. Nunc vero post eum sibi de sepulcro redditum vivum, post oblatam suis oculis et manibus, non solum videndam, verum etiam tangendam atque palpandam redivivæ carnis evidentissimam veritatem; post inspecta vulnerum loca, usque ad apostoli Thomæ confessionem, qui se aliter crediturum non esse prædixerat; post acceptum ejus insufflatione Spiritum sanctum, post verba in suas aures ejus ore prolata: « Sicut misit me Pater, et ego mitto vos, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt¹: » subito fiunt sicut fuerant, non hominum, sed piscium piscatores.

III. His ergo quos hoc movet respondendum est, non eos fuisse prohibitos arte sua, licita scilicet atque concessa, victum necessarium quærere, sui Apostolatus integritate servata, si quando unde viverent aliud non haberent. Nisi forte quispiam putare audebit aut dicere, apostolum Paulum non pertinuisse ad eorum perfectionem, qui relictis omnibus Christum secuti sunt, quoniam ne quemquam eorum gravaret, quibus Evangelium prædicabat, suum victum suis manibus transigebat²: ubi magis impletum est quod ait: « Plus omnibus illis laboravi: » et adjunxit: « Non autem ego, sed gratia Dei mecum³: » ut hoc quoque appareat Dei gratiæ deputandum, quod et animo et corpore poterat usque adeo plus illis omnibus laborare, ut neque cessaret ab Evangelio prædicando, neque tamen ex Evangelio, sicut illi, sustentaret hanc vitam, cum id per tot gentes in quibus Christi nomen non fuerat prophetatum, multo latius atque fertilius seminaret. Ubi ostendit ex Evangelio vivendi,

¹ Joan. xx, 21, etc. — ² 2 Thess. iii, 8. — ³ 1 Cor. xv, 10.

hoc est victum habendi non necessitatem Apostolis impostam, sed potestatem datam. Quam potestatem commemorat idem Apostolus dicens : « Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si vestra carnalia metamus? » Si alii potestatis vestræ participant, non magis nos? » Sed non sumus, inquit, usi hac potestate. » Et paulo post, « Qui altari serviunt, inquit, altari compartiuntur : » sic et Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere : ego autem nullo horum usus sum¹. » Satis igitur apertum est, non imperatum, sed in potestate Apostolis positum, ut aliunde non viverent nisi ex Evangelio, et ab eis quibus Evangelium prædicando spiritualia seminabant, carnalia meterent, hoc est carnis hujus sustentaculum sumerent, et tanquam milites Christi stipendium debitum acciperent, sicut a Provincialibus Christi. Unde idem ipse miles egregius paulo superius de hac re dixerat : « Quis militat suis stipendiis unquam²? » Quod tamen ipse faciebat, quia plus illis omnibus laborabat. Si ergo beatus Paulus ut ea potestate, quam profecto cum cæteris Evangelii prædicatoribus habebat, non cum cæteris uteretur, sed suo stipendio militaret, ne gentes a nomine Christi penitus alienas doctrina ejus quasi venalis offenderet, aliter educatus, artem quam non noverat didicit, ut dum suis manibus transigitur doctor, nullus gravaretur auditor : quanto magis beatus Petrus, qui jam piscator fuerat, quod noverat fecit, si ad præsens illud tempus, aliud unde viveret, non invenit?

IV. Sed respondebit quispiam, Et cur non invenit, cum Dominus promiserit dicens : « Quærite primum regnum et justitiam Dei, et hæc omnia apponentur vobis³? » Prorsus etiam sic Dominus quod promisit implevit. Nam quis alius pisces qui caperentur apposuit? qui

¹ 1 Cor. ix, 11, etc. — ² Ibid. 7. — ³ Matth. vi, 33.

non ob aliud credendus est eis ingessisse penuriam qua compellerentur ire piscatum, nisi dispositum volens exhibere miraculum : ut simul et prædicatores Evangelii sui pasceret, et ipsum Evangelium tanto sacramento quod erat de numero piscium commendaturus augetet. De qua re etiam nos quod ipse apposuerit, dicere jam debemus.

V. « Dicit » ergo « Simon Petrus, Vado piscari. Dicunt » ei » qui cum illo erant, « Venimus et nos tecum. Et » exierunt et ascenderunt in navem : et illa nocte nihil » apprehenderunt. Mane autem jam facto stetit Jesus in » littore, non tamen cognoverunt Discipuli, quia Jesus » est. Dicit ergo eis Jesus, Pueri, numquid pulmentarium » habetis? Responderunt ei : Non. Dicit eis, Mittite in » dexteram navigii rete, et invenietis. Miserunt ergo, et » jam non valebant illud trahere a multitudine piscium. » Dicit ergo Discipulus ille, quem diligebat Jesus, Petro ; Dominus est. Simon Petrus cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, erat enim nudus, et » misit se in mare. Alii autem Discipuli navigio venerunt, » (non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis,) trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt » in terram, viderunt prunas positas, et piscem superpositum, et panem. Dicit eis Jesus, Afferte de piscibus » quos apprehendistis nunc. Ascendit Simon Petrus, et » traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum » quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete¹. »

VI. Hoc est magnum sacramentum in magno Joannis Evangelio : et ut vehementius commendaretur, loco ultimo scriptum. Quod ergo septem Discipuli fuerunt in ista piscatione, Petrus, et Thomas, et Nathanaël, et duo filii Zebedæi, et alii duo quorum nomina tacentur, isti suo

¹ Joan. xxi, 3-11.

septenario numero finem significant temporis. Universum quippe septem diebus volvitur tempus. Ad hoc pertinet quod mane facto Jesus stetit in littore; quia etiam littus finis est maris, et ideo finem significat sæculi. Eundem finem sæculi ostendit et quod Petrus rete extraxit in terram, hoc est in littus. Quod ipse Dominus aperuit, ubi alio quodam loco de sagena in mare missa similitudinem dedit: et eam trahunt, inquit, ad littus. Quod littus quid esset exponens, ait: « Sic erit in consummatione » sæculi¹. »

VII. Sed illa verbi est, non rei gestæ parabola: re autem gesta, sicut hoc loco qualiter in sæculi fine futura sit, ita Dominus alia piscatione² significavit Ecclesiam qualiter nunc sit. Quod autem illud fecit in initio prædicationis suæ, hoc vero post resurrectionem suam, hinc ostendit illam capturam piscium, bonos et malos significare, quos nunc habet Ecclesia; istam vero tantummodo bonos, quos habebit in æternum, completa in fine hujus sæculi resurrectione mortuorum. Denique ibi Jesus non sicut hic in littore stabat, quando jussit pisces capi; sed ascendens in unam navim quæ erat Simonis, rogavit eum ut a terra reduceret pusillum, et in ea sedens docebat turbas³: ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: « Duc in altum, » et laxate retia vestra in capturum. » Et illic quod captum est piscium in naviculis fuit, non sicut hic rete extraxerunt in terram. His signis et si qua alia potuerint reperiri, ibi Ecclesia in hoc sæculo, hic vero in fine sæculi figurata est: ideo illud ante, hoc autem post resurrectionem Domini factum est; quia ibi nos Christus significavit vocatos, hic resuscitados. Ibi retia non mittuntur in dexteram, ne solos significant bonos, nec in sinistram, ne solos malos; sed indifferenter, « Laxate, » inquit, « retia

¹ Matth. xiii, 49. — ² Luc. v. — ³ Ibid. 3, etc.

» vestra in capturam, » ut permixtos intelligamus bonos et malos: hic autem, inquit, « Mittite in dexteram navigii » rete, » ut significaret eos qui stabant ad dexteram, solos bonos. Ibi rete propter significanda schismata rumpebatur: hic vero quoniam tunc jam in illa summa pace sanctorum nulla erunt schismata, pertinuit ad Evangelistam dicere: « Et cum tanti essent » id est, tam magni, « non » est scissum rete: » tanquam illud respiceret ubi scissum est, et in illius mali comparatione commendaret hoc bonum. Ibi capta est multitudo piscium tanta, ut impleta duo navigia mergerentur, id est, in submersionem premerentur: non enim mersa sunt, sed tamen periclitata. Unde enim existunt in Ecclesia, tanta quæ gemimus: nisi cum tantæ multitudini obsisti non potest, quæ ad submergendam propemodum disciplinam intrat cum moribus suis a sanctorum itinere penitus alienis? Hic autem miserunt rete in dexteram partem, « et jam non » valebant illud trahere a multitudine piscium. » Quid est, « jam non valebant illud trahere, » nisi quia illi qui pertinent ad resurrectionem vitæ, id est ad dexteram, et intra Christiani nominis retia defunguntur, non nisi in littore, id est in fine sæculi cum resurrexerint, apparebunt? Ideo non valuerunt sic trahere retia, ut in navem refunderent quos ceperant pisces, sicut de illis omnibus factum est, quibus rete disruptum, et naviculæ pressæ sunt. Habet autem istos dextros Ecclesia post finem vitæ hujus in somno pacis, velut in profundo latentes, donec ad littus rete perveniat quo trahebatur, quasi a cubitis ducentis. Quod autem illic duabus naviculis, propter circumcisionem et præputium: hoc isto loco ducentis cubitis existimo figuratum, propter utriusque generis electos, et circumcisionis et præputii, tanquam centum et centum; quia in summa centenarii numerus ad dexteram

transit. Postremo in illa piscatione numerus piscium non exprimitur, tanquam illud ibi fiat quod prædictum est per Prophetam : « Annuntiavi et locutus sum, multiplicati » sunt super numerum¹ : » hic vero non sunt aliqui super numerum, sed certus est numerus centum quinquaginta tres : cujus numeri ratio Domino adjuvante reddenda est.

VIII. Si enim numerum constituamus qui Legem significet, quid erunt nisi decem? Decalogum quippe Legis, id est, decem notissima illa præcepta digito Dei duabus lapideis tabulis primum fuisse conscripta certissimum nobis est². Sed Lex quando non adjuvat gratia, prævaricatores facit, et tantummodo in littera est : propter hoc enim maxime ait Apostolus : « Littera occidit, spiritus » autem vivificat³. » Accedat ergo ad litteram spiritus, ne occidat littera quem non vivificat spiritus : sed ut operemur præcepta Legis, non viribus nostris, sed munere Salvatoris. Cum autem accedit ad Legem gratia, id est, ad litteram spiritus, quodammodo denario numero additur septenarius. Isto quippe numero, id est, septenario, significari Spiritum sanctum, advertenda litterarum sacrarum documenta testantur. Nempe enim sanctitas vel sanctificatio ad sanctum proprie pertinet Spiritum : unde cum et Pater spiritus sit, et Filius spiritus sit, quoniam Deus spiritus est; et Pater sanctus et Filius sanctus sit⁴ : proprio tamen nomine amborum spiritus vocatur Spiritus sanctus. Ubi ergo primum in Lege sonuit sanctificatio, nisi in die septimo? Non enim sanctificavit Deus diem primum, in quo fecit lucem; aut secundum, in quo firmamentum; aut tertium, in quo discrevit mare a terra, et terra herbam lignumque produxit; aut quartum, in quo sidera sunt creata; aut quintum, in quo animalia quæ in aquis vivunt et in aëre volitant; aut sex-

¹ Psal. xxxix, 6. — ² Deut. ix, 10. — ³ 2 Cor. iii, 6. — ⁴ Joan. iv, 24.

tum, in quo terrestris anima viva et ipse homo : sed sanctificavit diem septimum, in quo requievit ab operibus suis¹. Convenienter igitur septenario numero significatur Spiritus sanctus. Isaïas etiam propheta² : » Requiescet, » inquit, in eo Spiritus Dei : » eumque deinceps commendans opere vel munere septenario : « Spiritus, inquit, » sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, » spiritus scientiæ et pietatis, et implebit illum spiritus » timoris Dei. » Quid in Apocalypsi, nonne septem spiritus Dei dicuntur³, cum sit unus atque idem Spiritus, dividens propria unicuique prout vult⁴? Sed operatio septenaria unius Spiritus sic appellata est ab eodem Spiritu, qui scribenti adfuit, ut septem spiritus dicerentur. Cum itaque Legis denario Spiritus sanctus per septenarium numerum accedit, fiunt decem et septem : qui numerus ab uno usque ad se ipsum computatis omnibus crescens, ad centum-quinquaginta-tres pervenit. Ad unum enim si adjicias duo, fiunt utique tres; his si adjicias tres et quatuor, fiunt omnes decem; deinde si adjicias omnes numeros qui sequuntur usque ad decem et septem, ad supra dictum numerum summa perducitur, id est, si ad decem, quo ab uno usque ad quatuor perveneras, addas quinque, fiunt quindecim : his addas sex, et fiunt viginti unum; his addas septem et fiunt viginti-octo; his addas octo et novem et decem, et fiunt quinquaginta-quinque; his addas undecim et duodecim et tredecim, et fiunt nonaginta unum; his rursus quatuordecim et quindecim et sexdecim, et fiunt centum-triginta-sex : huic numero adde illum qui restat de quo agitur, id est, decem et septem, et piscium numerus ille complebitur. Non ergo tantummodo centum quinquaginta-tres sancti ad vitam resurrecturi significantur æternam, sed millia sanc-

¹ Gen. ii, 3. — ² Isaï. xi, 2, etc. — ³ Apoc. iii, 1. — ⁴ 1 Cor. xii, 11.

torum ad gratiam Spiritus pertinentium : qua gratia cum Lege Dei tanquam cum adversario concordatur ; ut vivificante Spiritu littera non occidat, sed quod per litteram jubetur, Spiritu adjuvante compleatur, et si quid minus fit, remittatur. Omnes ergo ad istam gratiam pertinentes, hoc numero figurantur, hoc est figurate significantur. Qui numerus ter habet etiam quinquagenarium numerum, et insuper ipsa tria propter mysterium Trinitatis ; quinquagenarius autem multiplicatis septem per septem, et unius adjectione completur : nam septies septem fiunt quadraginta novem. Unus autem additur, ut eo significetur unum esse, qui per septem propter operationem septenariam demonstratur ; et novimus Spiritum sanctum post ascensionem Domini quinquagesimo die missum, quem Discipuli jussi sunt expectare promissum¹.

IX. Non igitur frustra dicti sunt hi pisces, et tot et tanti, id est, et centum quinquaginta-tres, et magni. Sic enim scriptum est : « Et traxit rete in terram plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus². » Cum enim dixisset Dominus : « Non veni solvere Legem, sed implere³, » daturus utique Spiritum per quem Lex posset impleri, tanquam septem additurus ad decem, paucissimis verbis interpositis ait : « Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum : qui autem fecerit et docuerit, magnus vocabitur in regno cœlorum⁴. » Iste ergo poterit pertinere ad numerum piscium magnorum. Minimus autem ille, qui solvit factis quod docet verbis, in tali Ecclesia potest esse, qualem significat piscium prima illa captura, habentem bonos et malos, quia et ipsa dicitur regnum cœlorum : propter quod ait : « Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, et

¹ Act. 11, 2. — ² Joan. XXI, 11. — ³ Matth. V, 17. — ⁴ Ibid. 19.

» ex omni genere congreganti¹. » Ubi vult intelligi etiam bonos, et malos : quos dicit in littore, id est, in fine sæculi separandos. Denique ut ostenderet istos minimos reprobos esse, qui docent bona loquendo, quæ solvunt male vivendo, nec quasi minimos in vita æterna futuros, sed omnino ibi non futuros ; cum dixisset, « Minimus vocabitur in regno cœlorum, » continuo subjecit : « Dico enim vobis, quia nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum et Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum². » Illi sunt certe, Scribæ et Pharisei, qui cathedram Moysi sedent, et de quibus ait : « Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite, dicunt enim et non faciunt³ : » docent sermonibus, quod solvunt moribus. Consequens est ergo, ut qui minimus est in regno cœlorum, qualis nunc est Ecclesia, non intret in regnum cœlorum, qualis tunc erit Ecclesia ; quoniam docendo quod solvit, ad eorum societatem qui faciunt quod docent, non pertinebit : et ideo non erit in numero piscium magnorum ; quoniam qui fecerit et docuerit, magnus vocabitur in regno cœlorum. Et quia hic magnus erit, ideo ibi erit ubi minimus ille non erit. Usque adeo quippe ibi magni erunt, ut qui minor ibi est, major sit eo quo hic nemo major est⁴. Sed tamen qui hic magni sunt, id est, qui in regno cœlorum, ubi sagenæ congregat bonos et malos, faciunt bona quæ docent, ipsi erunt in illa regni cœlorum æternitate majores, quos isti ad dexteram et resurrectionem vitæ pertinentes indicant pisces. Sequitur de prandio Domini cum istis septem Discipulis, et de his quæ post prandium locutus est, ac de ipsius Evangelii termino, ut Deus quod donaverit disseramus : sed hoc non est isto sermone coarctandum.

¹ Matth. XIII, 47. — ² Id. V, 20. — ³ Id. XXIII, 3. — ⁴ Id. XI, 11.